

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27.09.1967, sp. zn. 5 Cz 104/67, ECLI:CZ:NS:1967:5.CZ.104.1967.1

Číslo: 3/1968

Právní věta: K posouzení závažnosti důvodů pro zrušení bezpodílového spoluvlastnictví manželů. Pouhé zjištění, že manželé žijí odděleně, nestačí k závěru, že jsou dány důvody pro zrušení bezpodílového spoluvlastnictví; je třeba zároveň zejména zkoumat, zda jde o trvalý a neodčinitelný stav (bez naděje na obnovu spolužití manželů), a zda se v důsledku odděleného žití manželů nepodílejí oba na vytváření společného majetku.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 27.09.1967

Spisová značka: 5 Cz 104/67

Číslo rozhodnutí: 3

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Bezpodílové spoluvlastnictví manželů

Předpisy: 40/1964 Sb. § 148

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Okresní soud v Bruntále zrušil bezpodílové spoluvlastnictví účastníků za trvání jejich manželství. V odůvodnění svého rozhodnutí uvedl v podstatě, že event. další trvání bezpodílového spoluvlastnictví účastníků není ve shodě s pravidly socialistického soužití, když účastníci žijí odděleně a nejsou s to dohodnout se o nakládání s některými věcmi z bezpodílového spoluvlastnictví.

Krajský soud v Ostravě změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že zamítl návrh na zrušení bezpodílového spoluvlastnictví účastníků. Na nedostatek závažných důvodů pro zrušení bezpodílového spoluvlastnictví účastníků usuzoval z toho, že není vyloučen návrat navrhovatele – který projevil lehkomyšlný poměr k manželství – k odpůrkyni a že existence společného majetku přispěje k zachování potřebného pouta mezi účastníky v jejich mnohaletém manželství.

Proti rozsudku krajského soudu podal generální prokurátor stížnost pro porušení zákona, v níž zdůrazňuje mj., že krajský soud hodnotil podmínky pro zrušení bezpodílového spoluvlastnictví ve smyslu ustanovení § 148 odst. 2 o. z. zcela shodným způsobem, jakým se obvykle hodnotí podmínky pro rozvod manželství ve smyslu ustanovení § 24, 23 odst. 2 zák. o rod. Navíc poukazuje generální prokurátor na to, že účastníci žijí odděleně již po dobu tří let a nevytvářejí společný majetek; naopak navrhovatel žije s družkou a pořizuje další majetek společně s ní.

Nejvyšší soud rozhodl o této stížnosti pro porušení zákona, že rozsudkem krajského soudu v Ostravě byl porušen zákon a tento rozsudek zrušil.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 148 odst. 2 o. z. může soud zrušit bezpodílové spoluvlastnictví na návrh některého z manželů i za trvání manželství ze závažných důvodů, zejména jestliže by další trvání bezpodílového spoluvlastnictví odporovalo pravidlům socialistického soužití. Pro posouzení, zda tu jsou závažné důvody, vyžadující zrušení bezpodílového spoluvlastnictví, je tedy v zákoně vytyčeno jediné obecné hledisko: zda další trvání bezpodílového spoluvlastnictví je v souladu s pravidly socialistického soužití či nikoli. Toliko na podkladě všestranného zhodnocení okolností projednávané věci je možno dospět k odpovědnému závěru v tom směru, zda jsou dány předpoklady pro rozhodnutí o zrušení bezpodílového spoluvlastnictví; přitom je třeba přihlížet hlavně k celkovým poměrům v manželství účastníků, k jejich vzájemným vztahům, k jejich vztahu ke společnému majetku atp. Zpravidla je důvodem zrušení bezpodílového spoluvlastnictví takové závažné chování jednoho z manželů, které se projevuje v nehospodárném nakládání se společným majetkem na úkor rodiny (především nezletilých dětí), popř. v tom, že jeden z manželů se nepřičiňuje o vytváření společného majetku, vyhýbá se práci, nezajišťuje potřeby rodiny atp. Trvání bezpodílového spoluvlastnictví za podobného stavu neplní účel institutu bezpodílového spoluvlastnictví a mnohdy i výrazně poškozuje jednoho z manželů.

Někdy svědčí pro zrušení bezpodílového spoluvlastnictví již oddělené žití manželů. Ovšem k úsudku o tom, že jsou dány závažné důvody pro zrušení bezpodílového spoluvlastnictví ve smyslu ustanovení § 148 odst. 2 o. z., nestačí pouhé zjištění, že manželé žijí odděleně; jinak by byly dány závažné důvody pro zrušení bezpodílového spoluvlastnictví ve smyslu ustanovení § 148 odst. 2 o. z. – jistě v rozporu se zákonnou zásadou zániku bezpodílového spoluvlastnictví zánikem manželství – vlastně vždy, když manželé zrušili spolužití před rozvodem manželství. Se zřetelem k tomu je povinností soudu, aby nejen zjišťoval oddělené žití manželů, ale zároveň zkoumal, zda se v důsledku odděleného žití manželů nepodílejí oba manželé na vytváření společného majetku, zda mezi nimi nedochází k vážnějším neshodám při nakládání se společným majetkem atp.

Krajský soud – ač vycházel z těchto zásad – nevzal náležitý zřetel ke všem výsledkům řízení a nevyvodil z nich správný závěr ohledně dalšího trvání bezpodílového spoluvlastnictví účastníků. Právem podtrhl zejména, že zkoumání podmínek pro zrušení bezpodílového spoluvlastnictví ve smyslu § 148 odst. 2 o. z. souvisí úzce s hodnocením stavu vzájemných vztahů manželů; v jeho rozhodnutí však nenalezly přiměřený odraz poznatky o tom, že oddělené žití účastníků není zřejmě zcela přechodného rázu, že účastníci nespolupracují delší dobu k vytváření společného majetku a že se účastníci neshodli v užívání a správě společného majetku do té míry, že odpůrkyně hledala dokonce v soudním řízení ochranu svých práv z bezpodílového spoluvlastnictví před návrhovatelem, který svévolně a neoprávněně nakládal s některými věcmi z bezpodílového spoluvlastnictví.

V zájmu úplnosti se připomíná, že další trvání bezpodílového spoluvlastnictví účastníků neodůvodňuje již ani požadavek zachování potřebného pouta mezi účastníky v jejich mnohaletém manželství. Plnění hospodářské funkce manželství, již se v této souvislosti krajský soud dovolává, netkví totiž převážně v existenci společného majetku manželů, ale v povinnosti vzájemné pomoci a péče o zvyšování hmotné a kulturní úrovně rodiny (srov. např. čl. VI základních zásad a ustanovení § 18, 19 a 91 zák. o rod.).

Z toho plyne, že krajský soud, který nevyhověl návrhu na zrušení bezpodílového spoluvlastnictví účastníků za trvání jejich manželství, porušil zákon v ustanovení § 148 odst. 2 o. z.